

ประสิทธิผลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ใช้ชุดดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับการเยี่ยมบ้านในเด็กอายุ 0-2 ปี

Effectiveness of Village Health Volunteer Using Dental Care Kit for Home Visit in 0-2 Years Old Children

วสุนทรีย์ ชันธรรม¹, ปิยะนารถ จาติเกตุ², อุบลวรรณ อีระพิบูลย์³

¹กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

²สาขาวิชาทันตกรรมชุมชน คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

³สาขาวิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Wasuntharee Kantam¹, Piyanart Chatiketu², Ubonwan Theerapiboon³

¹Dental Department, Nakornping Hospital, Chiang Mai

²Division of Community Dentistry, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University

³Division of Pediatric Dentistry, Faculty of Dentistry, Chiang Mai University

ชม. ทันตสาร 2557; 35(1) : 119-130

CM Dent J 2014; 35(1) : 119-130

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์: เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 0-2 ปี โดยผู้ดูแลเด็กและเปรียบเทียบอนามัยช่องปากของเด็กอายุ 0-2 ปี ก่อนและหลังอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้าเยี่ยมบ้านโดยใช้ชุดดูแลสุขภาพช่องปาก

วัสดุและวิธีการ: กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ดูแลเด็กและเด็กจำนวน 32 คน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเจดีย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ และ อสม. จำนวน 16 คน ที่ได้รับการอบรมทันตสุขศึกษา สาธิตและฝึกการทำความสะอาดช่องปากให้แก่เด็กโดยใช้ชุดอุปกรณ์ดูแลสุขภาพช่องปากในการเยี่ยมบ้าน เก็บข้อมูลจำนวน 4 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกัน 1 เดือน ระหว่างเดือนมีนาคม 2556 ถึง มิถุนายน 2556 โดย อสม. เข้าเยี่ยมบ้านโดยใช้ชุดอุปกรณ์ดูแลสุขภาพช่องปาก

Abstract

Objective: This study aimed to compare child oral care behavior by the children's caregivers before and after home visits with the use of a dental care kit by village health volunteers (VHVs). The oral hygiene of the participating children before and after home visits was also compared.

Material and methods: All 16 VHVs were trained in oral health and in the use of dental care kits for children at home visits. Caregivers of 32 participating children (aged 0-2 years old) in San-sai District, Chiang Mai Province were instructed once by VHVs in the use of the dental care kits. Data from 32 pairs of participating children

Corresponding Author:

ปิยะนารถ จาติเกตุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ทันตแพทย์หญิง ดร. สาขาวิชาทันตกรรมชุมชน
คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Piyanart Chatiketu

Assistant Professor, Dr., Department of Community Dentistry,
Faculty of Dentistry, Chiang Mai University,

Chiang Mai 50200, Thailand

E-mail: pichatiketu@yahoo.com

สำหรับเด็ก 0-2 ปีในการให้ความรู้ทันตสุขศึกษาร่วมกับการสาธิตและฝึกทักษะการแปรงฟันให้แก่ผู้ดูแลเด็กจำนวน 1 ครั้งหลังการเก็บข้อมูลครั้งที่ 2 การเก็บข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กจากการใช้แบบสอบถามในผู้ดูแลเด็ก และส่วนที่ 2 การตรวจอนามัยช่องปากในเด็กจากการใช้ดัชนีคราบจุลินทรีย์ ข้อมูลที่ได้ถูกนำข้อมูลมาวิเคราะห์ แยกเป็นข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบข้อมูลพฤติกรรม การดูแลสุขภาพช่องปากโดยใช้สถิติการทดสอบคอคอรานคิว และเปรียบเทียบข้อมูลดัชนีคราบจุลินทรีย์โดยใช้สถิติการทดสอบฟริดแมน และการทดสอบวิลค็อกซันไซด์แรนก์

ผลการศึกษา: การที่ อสม. เข้าเยี่ยมบ้านโดยใช้ชุดอุปกรณ์ดูแลสุขภาพช่องปากสำหรับเด็ก 0-2 ปีในการให้ความรู้ทันตสุขศึกษาร่วมกับการสาธิต และฝึกทักษะการแปรงฟันให้แก่ผู้ดูแลเด็กมีประสิทธิภาพทั้งต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กโดยผู้ดูแลเด็กและอนามัยช่องปากของเด็ก โดยพบว่า มีการลดพฤติกรรมการเคี้ยวหรืออมอาหารก่อนป้อนแก่เด็ก มีการแปรงฟันให้แก่เด็กเพิ่มมากขึ้น มีการใช้ยาสีฟันในการแปรงฟันให้แก่เด็กที่มีฟันขึ้นสู่ช่องปาก ตลอดจนมีความรู้ที่ถูกต้องเรื่องเชื้อก่อโรคฟันผุนั้นสามารถถ่ายทอดจากผู้ดูแลเด็กสู่เด็กได้ผ่านทางน้ำลายเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) นอกจากนี้ ยังพบว่า ดัชนีคราบจุลินทรีย์ของเด็กพบว่ามีความลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีพฤติกรรมบางส่วนที่ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้ในระยะเวลาที่ศึกษา ได้แก่ การบริโภคขนมที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

บทสรุป: อสม. เป็นบุคลากรที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่สามารถช่วยในการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็กอายุ 0-2 ปีได้ และน่าจะมีการขยายผลโดยการพัฒนาเชิงระบบต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ชุดดูแลสุขภาพช่องปาก พฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของเด็ก อนามัยช่องปากของเด็ก

and caregivers were collected monthly during the months of March to June 2013. Data on child oral health care behavior by caregivers were collected by using questionnaires. Oral hygiene determined by plaque index was recorded after oral examination. Data were analyzed using descriptive statistics, the Cochran Q test, the Friedman test and the Wilcoxon Signed-Rank test.

Results: This study revealed that the use of dental care kits at home visits by VHVs affected the child oral care behavior of their caregivers and also their oral hygiene. Significant changes of caregivers' oral care behavior after home visits included decreased pre-chewing and pre-tasting of food, increased use of toothbrush and toothpaste in dentate children, and improved caregivers' knowledge of vertical transmission ($p\text{-value} < 0.05$). Moreover, the plaque index at the end of the study decreased significantly ($p\text{-value} < 0.01$). Unfortunately, although there was improvement in caregivers' knowledge about the negative consequences of frequent intake of snacks, the snack consumption increased significantly after intervention ($p\text{-value} < 0.05$).

Conclusions: VHVs are community residents who assist with educating people about proper oral health care to the local community. The use of dental care kits for home visits by them has been shown to be a practical and effective method for improving the oral hygiene of children at ages 0-2 years. This intervention should be further expanded to the national oral health system

Keywords: Village health volunteers (VHVs), Dental care kits, Caregiver's oral care behavior, Children's oral hygiene.